

✠ POČASNAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

11. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, nowember 1982

Lětnik 32

Hrono na nowember 1982

Wuč nas wopomnić, zo dyrbymy wumrěć, zo bychmy mudri byli Ps. 90.13

Hebrejski tekst po słowje přeloženy rěka: Wuč nas naše dny ličić, zo by naša wutroba mudrosć dostała. Tak abo podobnje maja to wšě přeložki, kotrež mam k ruce, tež katolski serbski a samo „porjedžany“ němski Lutherowy z lěta 1965. Naši serbscy wotcojo mějachu při přeložowanju biblije hebrejski original a tež česki a polski přeložka na blidže ležo. Tuž wědzachu, kak by so po słowje přeložiť mohło. Woni rozsudžichu so za Lutherowy tekst, a to běše derje. Luther je mysl bibliskeho słowa prawje zrozumił a genialnje jasnje a mócnje wuprajił. Njeboh Michał Nawka by nas husćišo napominał, nic słowa přeložować, ale mysle originala na zrozumliwe wašnje w dobrej rěči wuprajić. To bě so Lutherej tu derje poradžiło. Škoda, zo su jeho chcyli porjedzić.

Dny dyrbymy ličić. Kotre dny? Wězo te, kotrež nam hišće zawostanu na zemi do našeje smjerće, zo bychmy je mudrje natožowali. W najnowišim němskim ekumeniskim přeložku tole słowo takle rěka: Daj nam zapřimnyć, kak krótke je naše žiwjenje, zo bychmy k spóznacu přišli.

Njeh nam někotre filozofiske słowa serbskeho luda, kaž je Jan Radyserb-Wjela je do swojeje zběrki zapisał, pomhaja bibliske hrono lěpje dorozumić.

Čas minje so; smjerc k tebi dže; mudry so k njej hotuje.

W zařdženych rjanych nazymskich nježelach znowa želniwje začuwachmy, kak ruče so čas minje. Lědom běchu štomy w nalěcu wukćete a hižom běchu bórže poľne plodow. Nazymske barby w zahrodkach, na rowach, w lěsach su drje wosebje krasne w swojej pisanosći, ale su hižom posli bliskeje mortweje zymy.

Čas minje so! To wšak wšitcy wěmy, a tola so čezko z tym spokojamy. Hdyž w svojich starych fotografijach zařdženy čas widžimy, nas stysk a zrudoba jima: Tole wšo je nimo. Młode lěta so nam zdadza być rjane a zbožowne. Wjele swětliše drje je džensa widžimy, hač smy je tehdom nazhonili. Rady bychmy hišće raz do tamnych dnjow wučeknyli, ale štož je nimo, so ženje wjace njewroći. Tak něštožkuli bychmy džensa rady lěpje sćinili, hač je so nam to tehdom poradžiło.

Zhubjeny čas pak njeprjindže zas.

Skomdžili smy wjele časa z tym, zo njejsmy pilnišo wuknyli, zo njejsmy nutřnišo poslušali, hdyž nam naši prje-downicy powědachu ze starych časow a ze svojich bolostnych a rjanych nazhonjenjow. Kak to wobzarujemy, zo njejsmy svojich najbližich sćerpliwišo, wutrobnišo lubowali. Nětko tam spja na fararjec ladku. Z našich wobrazow hladaja na nas tak žiwje, kaž woni to běchu w svojich dobrych dnjach a w swo-

Caspar David Friedrich: Kěrchow w sněže

jich nuzach. Rady bychmy jim hišće jedne lube, tróštowace abo tež wotprošowace słowo prajili, ale rjany wobraz dawa nam hórko začuwać, zo smy wopušćeni. Woni wšitcy, kotřiž mějachu nas lubo a kotrymž smy my dyrbjeli hišće wjace lubosće wopokazać, su na božu prawdu wotešli. Hnadny čas našeho zchromadneho pućowanja je nimo. Kaž su woni wumrěli, tak je smjerc tež k nam — ke mni a k tebi — ducy po puću.

To słowo wěste wostanje:
wšo, štož je žiwe, smjertne je.

Žiwjenčko z kóždym miknjenjom čěka. Ničo nam njeje tak wěste kaž smjerc. Kóždy smjertny zwón spěwa: Čłowječe, hotuj so na zbožnu smjerc.

Džensa ktu
a jutře mru.

Snano sy sebi w najčešich časach swojeho žiwjenja samo smjerc prał.

Zanu žalosć nječuje,
štož kaž džěco wumrět je.

Kaž by zažna smjerc najrjejša boža wobrada byta. Po wójnje njejsmy do svojich spěwarskich přewzali kěrluš 782.

We rowje je měř
za bédžerjow wulkich a małych;
tam dokonja prawych
so černjojta čěr.

Ja wěm, zo bě tutón kěrluš mnohim luby, ale tak prawje křesćanski wón njeje, znajmjejša nic přenja štučka. Za nas njeje smjerc kroćel do čicheho rowa, ale do božeje wěčnosće. Tuž je přihotowanje na nju nam wosebje nu-

zne. Naš Zbōžnik nas napomina: Budžće hotowi, přetož Syn čłowjeka přindže w hodžinje, w kotrež sej wy na to njemysliće. Njeh su waše bjedra wopasane a waše swěcy zaswěćene.

Na smjerc so přihotować rěka, zo tón hnadny čas, kotryž nam Bōh hišće spožči, swěru wužiwamy, zo to hódne činimy a to njewažnje wostajimy. Što pak je wažne a što njehódne? — Božo, rozswětli ty nam rozum, zo bychmy to činili, štož ma wěčnu hódnotu. — Tamny bohaty bur bě z wulkej prócu pola wobstaral a chcyše sebi nowe brōžnje natwarić, ale Bōh jemu rjekny: Ty blaznje, w tej nocy budže twója duša wot tebe žadana, a čěje budže, štož sy sebi přihotował? Što pomha čłowjekej, hdy by runje cyly swět dobył a wšak škodował na swojej duši? Činmy to, štož móže naše bohatstwo před božim wobličom być. My džělamy, so staramy, honimy a so dračujemy. Najskerje pak cyłe lěto tajke zasakleho džělanja bjez Boha njeje tak wjele hódne kaž jedyn čichi džěl z Bohom. My wšak nimamy chwile!! Zo bychmy sebi skónčnje tole njedobre słowo wotwučili. Naša pobožna mudrosć nam radži, za čo je hódno chwile měč a za čo je našeho hnadneho, droheho časa škoda.

Po Chrystusowych słowach swoje krótke žiwjenje zložować, za wěrnosć a wěru zmuziće wustupować, hrěchej, lži, křiwdam a přesčěhanjam wobarać, to budžeja před Bohom hódne skutki.

Gerhard Wirth

Prédowanje k smjertnej njedzeli:

„Naša wěra je dobyće, kotrež je swět přewinyło“

(1 Jan 5, 4b)

W awgustowskim čisle smy jako bibliske rozpominanje wozjewili předowanje wo samsnym słowje z přeného lista Jana. Běše to poslednje předowanje, kotrež je docent za Nowy zakon na Lipsčanskej uniwersice dźeržał. Měsac pozdžišo je 45lětny na raka zemřel.

Jako rozpominanje k smjertnej njedzeli chcemy nětko wozjewić předowanje, kotrež je wo samsnym słowje jeho kolega, profesor dr. Manfred Haustein, při pohrjebnej swjatočnosti w Lipsčanskej cyrkwi swj. Mikławša dnja 8. decembra 1981 dźeržał. Hdyž je něšto snadź přečćeke, přečitajmy sej to wjace razow a spytajmy wo tym rozmyslować! To je dźe tež zmysl „bibliskich rozpominanjow“, zo njejsu jenož „čitanja“, ale runje „rozpomínanja“!

Luba žarowaca swójba Fischer!

Luba žarowanska wosada!

Tute słowo z biblije, kotrež smy tu předstajili, njeje so z lochkimaj rukomaj wupytało, zo by so z poľnej hubu do čmy zrudoby wołalo. Hołe rjane rěčenje by bylo to poslednje, štož by tutej hodzinje poľnej nastroženja a horja wotpowědowało. Je drje tež bohužel druhdy rěčenja bohosłowcow, kotrež njewotpowěduje woprawdžitosći a kotrež runa so skerje wotře spěwanju džěsća, kotrež spyta počmje swj. strach zahnać.

Naše słowo steji na narownym kamjenju jeho tohorunja zahe dokonjaného nana, fararja nuzoweho zwjazka fararjow za čas fašizma, Karla Fischera w Drježdžanach.

Karl Martin Fischer je wo nim swoje poslednje předowanje dźeržał, 11. oktobra w tutej cyrkwi při akademiskich kemšach a 17. oktobra při Ekumeniskich kemšach w cyrkwi Swjateho křiža.

Wěmy, zo je naš bratr a kolega, Waš wučer bohosłowstwa tute słowo pismik po pismiku pismikował, a to na najbóle wosobinske wašnje, nic jenož wědomostnje, eksegetisce prawje. Štož je jenož čita, ze spěšnym jazykom rěči, njewě ani zdaloka, što wone woznamjenja. Wón je je pismikował, so zatorhujo, štajnje a štajnje zaso započėjo a tak sej je štajnje hlubšo a bytosnišo přiswojejo. Wón je so zwažił z tuteho słowa žiwy być — runje tež w spytowanju. Tak je wón zastupił do woneho přewinjenja, wo kotrymž wone rěči. A tu njebě jenož tuto poslednje, najčeše přewinyło.

Nětko stupa tute słowo nam blisko, přirěčuje so nam — tute we wojowanju wěry přez lětstotka, přez čerpenje a wumrěće njeličenych wupruwowane słowo swědčenja z přeného lista Jana. Wone praji so Tebi, jeho žonje, Tebi, Uta, Wam bratram a sotram z mandželskimi, přichodnym staršim, nam wšěm, tež Wam, lube studentki a studenća. Praji so nam w jeho zmysle, drje jako wěsty testament: Naša wěra je dobyće, kotrež je swět přewinyło.

Naša wěra, to njejsmy my, to je wón, Jězus Chrystus. A tak plaći to tež za wšo přewinjenje, to zaso njejsmy my, ale wón za nas, na nas a přez nas. Zanažkuli swojska móc njeje tu a njeje měnjena. Jězus Chrystus je dobyće, kotrež je swět přewinyło. Wón bjerje nas sobu nutř do dobyća, do jeho dobyća.

Tute dobyće njestanje so přez wojsko abo namoc“, přemoženje a podćisnjenje, ale jeniče w tym, štož wobsahuje słowo křiž — a to je wjele wjac hač jenož rjada z drjewa. Tute wuprajenje je wuprajenje nazhonjenja mocy křiža.

Za tym pak, haj z toho wujewja so

jutry. Na křiž a zrowastaće bě bohosłowske džěło nowozakonskeho wučerja a slědzerja Karla Martina Fischera na wosebite wašnje wusměrjene.

Njech wón sam z někotrymi sadami ze swojeje knihi „Štož je so jutry stało“ („Das Ostergeschehen“) k nam rěči: „K jutrownej wěrje słuša jedne ‚tola‘. To pak by tola dyrbjało bytostne znamjo křěšćanow być, zo su k jutram zrozumili, zo Bóh slabe a zadwělowane lubuje a zdokona. To je za mnje poslednja přičina za jutrowny wysk: Smjerec je spóžrjena do dobyća. Smjerec, hdže je twój kalač, hela, hdže je twoje dobyće!“ „Dokelž jutrowna wěra wěri, zo zamóže so swět přeměnić a zo dyrbi so swět změnić, tohodla du křěšćenjo won do wšeho swěta. Njesměmy spadnyć na towarstwo zmyslenja, ale dyrbimy so do najwšelakorjich problemow swěta nutř podać. Křěšćenja su zrozumili, zo njewoznamjenja křiž kónc, ale nowy započatk. Woni njedaja so tohodla wot rozpadankow rezignacije, zadwělowanja zahrjebać, ale křěšćenjo su ći, kotřiž njedaja sej ženje swoju zmužitosć wzać. Tak móžemy my być pućrubarjo noweho swěta a swoju službu swědčenja wobchować.“

Njech nas tuto Tola jutrowneje wěry, kotrež je wón takle wobsweđićil, napjel-nja, pohonja, runje nětkole pozběhuje, snadź najprjedy tež jenož posylnja a dźerži. Dowěrjamy so z nim, za njeho a za nas, na to, zo Bóh to slabe lubuje a zdokona. Wostańmy, kaž činješe wón to ze stajnje wjetšej rozsudženosću, poslanju, zamołwitosći za swět swěrnika a njewučekujmy da farizejskeje distancy!

Dr. Karl Martin Fischer bě kritiski bohosłowc. „Fundamentalizm“ (to je nahlad wěry, kotryž ma bibliju pismik po pismiku za słowo bože a je tohodla přečiw wšěm swobodnišim nahladam) hru-beho a tež wosobnišeho razu steješe za njeho pod podhladom wopačneje wěstosće. kotraž bytosć wěry skerje začimwa. Pozdnja naiwita njeměješe w nim zakitowarja. Tak stawaše so jeho teologiske slědženje a džělanje — jeli směm to tak rjec — „bjez syće“, bjez syće wopačneje wěstosće abo wopačnych wěstosćow, kotraž kóžde riziko wotpopadnje.

Při tym pak njebě jemu Swjate pismo jedyn dokument mjez mnohimi z tradicije, ale wone bě jemu žorło wozjaw-njenja jeničkeje, wozbóžnjaceje wěrnosće wumóženja Božeho... Wón chcyše cyle wědomje wučer wosady Jezu Chrysta być jako ordiněrowany předar. Jeho cyle njewšědnju džělowu móc čisny wón cyle sylnišo, stajnje mjenje so druhemu wěnujo, do služby nadawkow, kotrež služachu wosadze, wosadže wězo, kotraž nječěka ze swěta, kotryž Bóh tak lubuje, zo je swojeho jeničkeho Syna za njón dał...

Hdyž mam hladajo na jeho poslednje čežke dny w klinice jednu wěstosć, potom je to ta, zo njeje so wón w najhlubšim na swj. bjezdwěla wuznamny žiwjenski skutk spušćał, ale zo je so wón tam schował, hdžež je potom hišće wuchowanje, do božeje hnady a smilnosće. Nic na moju sprawnosć, ale na twoju wulku dobroćiwosć. Njetrjebaš tute najznutřkownije dopóznace — ja sym hrěšny čłowjek — jako plakatiwnu ponižnosć wšěm pokazować. Haj, tak so wona samo zaso skepsa a so wužitk z

toho čehnje. Ale Karl Martin Fischer je w najhlubšim wědžał, zo njetrjeba wón kaž my wšity jenož dožiwjenja wuspěcha, ale zo trjeba wón přiwažće, wjace — z toho čće wša móc a wšón trošt —, zo je tute přiwažće darjene a wopječatowane přez Jezu Chrysta, našeho Knjeza.

Čescěna, luba knjeni Fischerowa! Luba žarowaca swójba! Hižo pospyt, Waše zhubjenje, štož je wón za Was był a woznamjenjał, wopisać chcyć, zdawa so mi jako schroblenje. To je jeniče Waše wobsydstwo, kotrež nosyće Wy hluboko schowane we sebi.

Zo byšće pak tola nic jenož po rumje bliskosć tak mnohich čłowjekow a zo sće wot tak wjele sobužarowacych wobdaci, kotřiž z Wami sobu čuja, jako posyl-njenje nazhonili. Njech nazhonice z nami a my z Wami runje nětko wosadu, wosadu křižowaneho a zrowastanjeného Knjeza. Snadź začuwamy runje w tutej hodzinje, zo je wosada wjac hač ta institucija. Wosada, kotrež chcyše wón ze wšej podatosću słužić, kotrež je wón słužił — wona tu je, wona wobdawaa njese. Knjez je ju na puć stajil a wón sam ju přewođa. Wrota hele ju njepřemoža. Jedne z jeje nowozakonskich znamjenjow rěka: Hdžež jedyn staw čerpi, čerpja wšě stawy sobu. Snadź přijamy, to by bylo cyle w zmysle zemrěteho, najznutřkowniši nastork, so nutř do wosady podać. Wosobny nabožny individualizm to njeje, to njedočini, nje-přenjesje.

Ale to je jenož to jedne a na žadyn pad to poslednje. To poslednje, tón posledni je wón, naš Knjez, kotrehož móc je w slabych sylna, kotrehož swěto w čmě swěći, kotryž je nas znowanarodzil k žiwej nadžiji přez swoje zrowastaće, kotryž nas troštjuje we wšej našej zrudobje.

Wón njech je Wam bliski, čescěna, luba swójba Fischer, kaž chcemy tež my w žiwjenju a wumrěću jeho bliskosć pytać.

Chcu skónčić ze štyrjomi krótkimi sadami z poslednjeho předowanja Karla Martina Fischera: „Wěra je zmužite skočenje do přichoda božeho. Smy tam došli, hdžež je so skorženje tuteho swěta rozpušćilo do chwalbneho spěwa. Wěrić rěka, so kruće na to dowěrjeć, zo steji na koncu wšěch našich pućow Bóh. Na koncu nima smjerec poslednje słowo, ale Bóh.“ Amen. Prof. dr. Manfred Haustein

„Pěseń wo zmužitym Sprejniku“

Nowa hra Němsko-Serbskeho ludoweho džiwadla

Dźenik křěšćanskich demokratow w Drježdžanskim wobwodze „Die Union“ rozprawješe hižo dnja 8. septembra pod nadpisom „Přenja premjera w Budyšinje“ wo nowej serbskej inscenaciji w našim powoľanskim džiwadle. Samo wobraz z předstajenja je w tutej nowinje widjeć! Zawěšće su nimo našeje „Noweje doby“ tež druge nowiny wo tutej hrě pisali.

Bohužel njemóže tuta rozprawa niko-ho wjace k wopytej „pěsnje“ pohnuć, dokelž budže wona, hdyž tuto čitaće, hižo „wothrata“. Ale myslu sej, zo je trjeba, kaž smy to hižo prjedy tež činili, wo njej rozprawjeć.

Je čězko prajić, što tuta pěseń na jewišću poprawom je — drama, musical, opera, balet abo něšto druge. Horjeka mjenowana nowina mjenuje ju scenisku

baseň. Na kóždy pad je česki režiser Pravoš Nebeský wšelake elementy džiwadloweho wuměstwa zasadził: řeč, spěw, reju, hudźbu, džiwadlowy wobraz.

Jednanje je zasydlene w našich bajach a w našich sonach a přečach za přichod našeho serbskeho luda a cyłeho swěta.

Bój zmužiteho mlodeho Sprejnika wo swoju njewjestu Lubatu, wo našu Lužicu, přečiwo złym mocam, je naš bój wo zbožowny přichod cyłeho čłowjestwa. Tohodla je tuta hra jara dobry přinošk k bojej wšěch ludži dobreje wole wo zdzerženje najwažnišeho kubla, najwažnišeho wuměnenja za přichod, zdzerženje měra.

Nam řeči hra k wutrobje, dokelž so tu postawy baje, kotrež z džěčacych lět znajemy, kotrež tam k nam řeča, kotrež nas rozbudžuja. Tež, hdyž njeje wšo rzyz serbske, tež hdyž je něštožkuli jara zmužiče wumyslne a tež hdyž měli něštožkuli kritizować abo samo wotpokazać.

Nochu tu wospjetować, štož steji w programje a štož može tohodla kóždy čitać, kotryž so za to zajimuje. Čchu jenož swoje mysle k tutej inscenaciji džělić.

Inszenacija je na mnje wulki začišć činiła. Nic jenož mnohich wobrazow, barbow a nawalnych scenow dla, ale dokelž, kaž hižo horjeka naspomnich, mje k přemyslowanju wo wažnych prašenjach našeho časa pohnu.

Na příklad řečeše so wo wójnje a měrje. Wězo mějach začišć, zo widžachu so přičiny wójny trochu romantisce: Dženasa — a najskerje hišće ženje — njeprjědu wójny z hidy, zawisće abo podobnych złych počinkow abo požadosćow jednotliwcow, ale wójny maja ekonomiske a politiske přičiny. Ale bój wo měr předstaješe so na tak dorazne wašnje, zo je drje kóždy z toho hluboki nastork za swój bój wo měr sobu wzał!

Abó džěše wo naš serbski narod, wo jeho zdzerženje. To je runje za nas ewangelskich Serbow wažne prašenje. Apel hry, wšo činić, štož zamóžemy, zo by so naš narod zdzeržał, je zawěsće wobkedžbowanja hodny, hdyž tež nas njedyrbjał k někakemu romantizmej w tutym prašenju zwjesć.

Je hižo wjace hač měsac časa zašoł, zo hru widžach, a tohodla su tu wopisane začišće to, štož je so takrjec „sydnylo“, žane jednotliwe a tohodla snadź njewažne wěcy wjace.

Myslu sej, zo je hódno, sej kóždu nowu serbsku inscenaciju wobhladać! Zawěsće je so hižo kóždemu tak šło, zo je hakle hdyž bě přepozdže wo tym słyšał a so potom mjerzał. Džiče tohodla na kóždu serbsku hru a byrnjež było jenož tohodla, zo byšće so jónu mjerzali — to može tež za dalemyslenje plódně być!

Cyril Pjeh

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina: Surowa zyma je zaždžěnu pondželu do Lužicy začahnyła. Lodojty jěry wětr wot toho časa bjez přestaća wot ranja duje. Srjedu připołdnu poča dróbný suchi sněh padać, kotryž so z njeprěměnjenej synnosću hač do nocy ze šěreho njebja na zmjerznjenju zemju saješe. Štwórtk rano bě so telko sněha našło, zo móžachu so hižom po sanjach wozyć. Thermometer pokazaše 21/2 grada Reaumur. Lónše lěto bě přenje mjerznjenje hižom 25. septembra, potajkim 50 dnjow prjedy započalo.

Z Budyšina: Rjana mysl a horca žadosć, kotruž je wot wjace lět serbska studowaca młodosc pěsćila, staja so do skutka. Přeni džěl zhrmadženych spisow našeho njesmjertneho Handrija Zejlerja je wušoł. Nakładnik, redaktor a čišćer su so prócowali, zo by wudawk po móžnosći rjany a we wšěm nastupanju dospołny był a našemu njezapomnitemu basnikej a horcolubowanemu naroděj česć a chwalbu dobył. Tuž so nadžijamy, zo budža sebi wótičinscy zmysleni Serbja po móžnosći přeni džěl Zejlerjowych spisow, kotryž je we wudawarni Serbskich Nowin, kupić. Jenož potom, hdyž je džělba wótičsanych spěwow rozpredata, može so dalši nakład čišćeć. SN 1882 nowember

Z Budyšina: Nowy diakonus Michalskeje cyrkwyje, knjez kandidat teologije H. Měto, tuchwilu wikar w Čornym Chołmcy, so srjedu 27. decembra na nowe město swojeho duchowneho skutkowanja přesydlil. Zapokazanje knjeza Měta změje so najskerje 1. januara přez knjez dr. Kalicha, Tónkróc so zapokazanje, jelizo so mjeztym ničo njeprěměni, najprjedy w serbskej řeči stanje. W posedženju cyrkwinskeje rady so z 8 hlosami přečiwo 6 wobzamkny, zo ma so nowy diakonus najprjedy w serbskej řeči zapokazać. SN 1882 december

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

5. 95 tezew

Reformaciski swjedzeń swjećimy zdawna jako narodny lutherskeje cyrkwyje. Na tutym dnju, dnja 31. oktobra 1517, přibije Martin Luther, kaž nam stara powěsć powěda, swoje 95 tezew na durje Hrodoweje cyrkwyje we Wittenbergu. Wótre su jeho sady — Luther so nadžija, zo wubudži z nimi diskusiju na uniwersisce.

Džensa so stawiznarjo wadža, hač je tomu tak bylo. Někotři měnja, zo je Luther swoje tezy hakle 1. nowembra přibil. Zaso druzy su přeswědčeni, zo

„Lutherowa stwa“ na Wartburg, hdžež je Luther, kaž budžemy pozdžišo čitać móć, so chował a bibliju přeložował.

Hrodowa cyrkej we Wittenbergu, kaž je ju Luther znał. Na jeje hłownych wrotach je pječa swoje tezy přibil.

Luther swoje tezy we Wittenbergu docyła wozjewil njeje, ale zo je wón tute jenož někotrym biskopam připósłał. Luther sam mjelči. Ženje wo tym njeřeči, zo je tezy na wrota Hrodoweje cyrkwyje přibil. Swjećimy reformaciski swjedzeń z prawom jako narodny lutherskeje cyrkwyje?

Lutherej samomu njejdžeše wo to, někajku nowu cyrkej založić, hižo docyła nic jednu „luthersku“. Wón chcyše staru wučbu cyrkwyje zaso wobnowić, wučbu japoštołow a přních křesćanow, wučbu Swjateho pisma. To spoznajemy tež z jeho 95 tezew přečiwo wotpuskej (Abłaš).

Luther mērješe so přečiwo wotpuskowym listam, kiž cyrkej na wěriwych předawaše. Štož běše sej tajki list kupil, tomu garantowaše bamž, zo njetrjeba žane helseke chłostanje přečerpčić. W ludže so tajke listy rady kupowachu, přetož wobsedžer mēješe wot bamža garantowanu wěstosć, zo njetrjechi jeho na sudnym dnju Boži hněw, ale zo přinǎdže hnydom do njebjes.

Předawanje wotpuskowych listow běše za cyrkej dobra móžnosć, k pjenjezam přinć. Zhotowjenje zastupnych listikow do njebjes bě za cyrkej tunja wěc, a předaň přinjese kóžde lěto tysacy tolerjow za bamža a biskopow. Wosebje złě wuwolany překupc běše mnich Tetzel: Hdyž njebě w jednym měsće potrjeba za wotpuskowymi listami dosć wulka, zniži plaćizny, zo by swoju tworju wotbył.

Nětko sej njeznaty Wittenbergski mnich Luther zwěri, so wotpuska přimac! Financny zaklad cyrkwyje podrywać. A to wšo ze swojej teologije, kiž so na Swjate pismo zložil, nic na dotalnu wučbu cyrkwyje. Čłowjek njetrjeba ničo činić, zo by sej zbóžnosć dobył, potajkim tež žane wotpuskowe listy kupić. „Wotpusk je najmješna hnada, hdyž ju přirunuješ z hnadu Božej“, wón pisa we 68. sadže.

Luther bě swoje tezy biskopam posłał a mēješe nětk nadžiju, zo woni započnu, cyrkej wurjedzić. „Běch sej cyle wěsty, zo budže bamž mje w tutej naležnosći škitac. Jemu so tehdy cyle dowěrich“, wón pozdžišo wuznaje. Tola tu bě so

Luther mylił. Njetraješe dołho, a hižo bėžeze w Romje proces pėciwo nje-pokornemu mnichej z Nėmskeje. Stary pėciwnik Tetzel bė so wo to postarał. Hižo w nalėcu 1518 wjeselachu so Lutherowi pėciwnicy, zo budže so Wittenbergski kecar za mėnac na ścėpowcu palić.

Spėšnje pak doby sej Luther teŝ zahoritych pėriwisnikow. Bėchu to wosebje wulke nėmske mėsta kaŝ Nėrnberg a Augsburg. Jim so lubješe, zo sej nėchtŝ zwėri, romsku cyrkej kritzować. Tezy so ćitachu jako signal do boja. W bėhu śeś njedzelow bėchu wone po wśech wulkich mėstach rozśerjene. W nazymje 1517 zapoćnje so wojowanje wo reformaciju cyrkwje. Potajkim – swjećimy reformaciski swjedŝen z wėstym prawom jako dopomnjenje na zapoćatk reformacije.

Z 95 tezew Martina Luthera

1. Hdyŝ nař knjez a miřter Jezus Chrystus praji: „Nakazajće so!“, tak wŝn chce, zo dyrbi cyle ŝiwjenje jeho wėriwych na zemi stajne nakazanje być.

32. Tuć su ze swojimi wućerjemi zatamani, kotřiŝ sej mysla, zo dobuđu pėzew wotpuskowy list zbŝznŝc.

43. Kėřecanam ma so wućić, zo je lėpje, chudym dawać a potrėbnym poŝćić hać wotpusk kupić.

Jan Malink

POWĚŚĆE

Lupoj: Spoćatk septembra pochowachmy na tudyřim kėrchowje serbskeho ratarja Pawŝa Hajnka, kotryŝ bė w starobje 78 lėt zemrěl. Wŝn bė sprawny, pėćelny a sprŝniwy wosadny, wote wśech woblubowany. Wo tym swėdćeše teŝ wulka lićba pėrwodnikow k rowu a njewśednje bohata wėncowa pycha.

Knjez farar Blumenstein-Njeswaćanski, kiŝ mėješe pohrėbnu swjatoćnoř, naspomni tohorunja njeboćićekeho kajkosće, kotrėŝ bėchu wulka pilnoř a pėra wo wysoke wunořki z polow a hrŝdzow za ćas samoratarjenja kaŝ teŝ hać do wysokeje staroby w prodruttwje.

W nadawku bywřeho wosadneho fararja Pfulanda dŝakowaše so knjez farar Blumenstein swėrnemu wosadnemu teŝ za wře dŝeło w cyrkwiskim pėdsteji-ćerřtwje a za stajnu pomoc a darniwu ruku za wosadne naleŝnoře, kaŝ wotrŝtronjenje wŝjnskich řkŝow na cyrkwi a pėri jeje wobnowjenju pėred lėtami.

Teŝ pėćeljo a znaći z Radworřkich katolskich kŝnćin bėchu na pohrėb pėchwatali a na njeho spominajo teŝ nėhdyři pŝlni susodŝa z Radworja, kotřiŝ pėred lėtami tam na „Trařcy“ z Łupjanskimi hromadŝe dŝełachu. To bėchu pėco takje lube zetkanja a pėćelne rozmŝlwy, w kotrychŝ so hižo tehdom wotblyřcowaše tajki sprawny ekumeniski duch na mjezy mjez ewangelskimi z Łupoje a katolskimi z Radworja a Bronja.

Bŝh daj sprawnemu winicarnej wėcny wotpoćink!
J. P.

Budyřin: W lėće 1984 wotmėje so w NDR kongres ICOMOS, a to we wobwodomaj Rostock a Drjeŝdŝany. ICOMOS je podorganizacija UNESCO, a tuta je zaso podorganizacija UNO za pėrařnja wėdomoře a kultury. ICOMOS za bėra so ze řkitom pomnikow.

We wobłuku kongresa budŝe ekskur-

sija wobdŝelnikow, mjez druhim teŝ do Budyřina. Zawėře so wobdŝelnicy z cy-leho swėta pėri tym teŝ z nami Serbami zetkaja. Pėrihoty za kongres a ekskursiju su wėzo hižo dawno zabėŝeli, kaŝ nas njedawno jako zapŝlancow komisije za kulturu wobwodneho sejma informowa-chu.
C. Pjech

Kamjenc: Za superintendenta w Kamjencu je cyrkwiske wjednistwo w Drjeŝdŝanach Gerharda Schlage (55) pomjenowało. Farar Schlage bė dotad docent za katechetiku pėri Ewang.-lutherskim domje za wukublanje diakonow w Moritzburgu a stanje so nėtko z nasłėdnikom superintendenta Christfrieda von Brűck, kotryŝ dŝeře 1. meje na wumėnk. Schlage, kotryŝ bė sam pėjedy diakon, zapokaza so 5. septembra we wulkej cyrkwi w Kamjencu a farar dr. Rudolph jeho w mjenje Serbow postrowi. ena/Pj

Berlin: Mjez mnogimi gratulantami kotřiŝ pėriņjesechu generalnemu sekretarej Zjednoćeneje Socialistiskeje strony Nėmskeje a pėdsyŝe Statneje rady NDR, Erićej Honeckerej, k jeho 70. narodninam dnja 25. awgusta wutrobne pėrea, bėchu teŝ reprezentanća cyrk-wjow NDR. Za Zwjazk Ewangelskich cyrk-wjow w NDR gratulowaše delegacija z pėdsydu Konferency cyrkwin-skich wjednistwow, biskopow dr. Wernerom Krusche, z Wodŝacym biskopom Zjednoćeneje Ewangelsko-lutherskeje cyrkwe, krajnym biskopom dr. Janom Hemplom a druhimi wodŝacymi woso-binam nařich cyrk-wjow.

We wobřernych rozprawach nowin wo gratulaciji rozprawje so teŝ wob-řernje a z wobrazami wo gratulacijach cyrkwiskich zastupnikow, mjez kotrymiŝ bė za romsko-katolsku cyrkej teŝ biskop Bernhard Huhn. ena

Berlin: Pėzew wjetře posylki materiala moŝe akcija „Chlėb za swėt“ ewangelskich krajnych a swobodnych cyrk-wjow w NDR znowa we wřelakich dŝe-lach swėta pomhać.

Tak darichu so w zhromadnym dŝe-le z Nėmskim ćerwjenym křiřom NDR Ćerwjenuemu połmėsaćkej, tamniřej pomocnej organizaciji, medikamenty a za-wobalenske maćizny za wopory wŝjnskich jednanjow w Libanonje. Pomocna posylka dowjeje so kŝnc julija z lėta-dłom do kŝnćiny tuteje krizy.

Hižo spoćatk julija wotpŝla so pomocna posylka do Mocambique (wuchodna Afrika). Teŝ wona wobstejeře z medikamentow a pėpoda so generalnemu sekretarej Narodneje rady kėřeřanow w Mocambique. Wodŝaca nowina „Noticias“ rozprawjeře wobřernje wo tutej pomocy akcije „Chlėb za swėt“ z Nėmskeje demokratiskeje republiki.

Z Vietnamu wobkrući so, zo je tamniři prezident Ćerwjeneho křiřa dořtal 7 kistow z medikamentami, sanitetnymi tobołami a zawobalenskim materialom.

Hižo kŝnc meje bė „Chlėb za swėt“ w zwiřku z Nėmskim ćerwjenym křiřom NDR dařu posylku, z medikamentow a drasty wobstejacu, mŝhlo w Piotrkowje pėpodać na Ćerwjeny křiř w Ludowej republice Pŝlska. Pŝlski ćerwjeny křiř dŝełaje pėri tym pėri dałeđacu tuteje posylki wusko z pŝlskej Ekumeniskej radu cyrk-wjow hromadŝe, w kotrėjŝ su wře kėřecanske cyrkwe Ludoweje Pŝlskeje nimo romsko-katolskeje zjednoćene.

ena

Z Boha zbŝzne wumrėće wřitkich bėdow skŝnćenje.

To je klořterska cyrkej w Marijnej Hwėzdŝe (Panćicy-Kukow). Dopomimy so pėri hładanju na nju na nař nadawk, so wo jednotu wėry sobu starać!

SERBSKE BOŝE SŁUŝBY

nowember 1982

7. 11. – Dopėredposlednja njedŝela cyrkwinskeho lėta

Budyřin-Michałska: 9.00 hodŝ. kemře (Albert)

Huska: 10.00 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (Wirth)

Budestecy: 14.00 hodŝ. kemře (hiřce njeznate)

14. 11. – Pėredposlednje njedŝela cyrkwinskeho lėta

Minakał: 8.30 hodŝ. kemře (Feustel)

Hrodŝiřco: 8.30 hodŝ. kemře (G. Lazar)

Porřicy: 8.30 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (Wirth)

Rakecy: 9.30 hodŝ. kemře (J. Laser)

Bart: 10.00 hodŝ. kemře (G. Lazar)

Budyřink: 10.00 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (Wirth)

17. 11. – Nazymski pokutny dŝen

Hodŝij: 9.00 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (Wirth)

28. 11. – 1. adwent

Bukecy: 14.30 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (G. Lazar)

5. 12. – 2. adwent

Budyřin-Michałska: 9.00 hodŝ. kemře z boŝim wotkazanjom (Albert)

Budestecy: 14.00 hodŝ. kemře (hiřce njeznate)

Pomhaj Bŝh, ćasopis ewangelskich Serbow. – Wuchadŝa jŝnkrŝc za mėnac z licencu ćo. 417 Nowinarskeho zarjada pola pėdsydy Ministerskeje rady NDR. – Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Hłowny zamŝlwy redaktor: Farar Cyril Pjech, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraře 17, tel. 72 83. Ekspedicija: Farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch, Kirchweg 3). Pėriŝki a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962–30–110! – Ludowe nakladnistwo Domowina Budyřin. – Index-Nummer 32921 – Ćiřc: Nowa Doba, ćiřcernja Domowiny w Budyřinje (III-4-9-1744)